

Genderové rozdíly v postojích k životu, společnosti a národní identitě v ČR

Úvod

S rostoucí ekonomickou vyspělostí společnosti se hodnotové orientace lidí posouvají od materiálního zajištění k otázkám kvality života a společenské rovnosti (Inglehart & Welzel, 2005). V českém kontextu však tento proces naráží na hluboce zakořeněné kulturní vzorce. Výrazným faktorem je vysoká participace žen na trhu práce, která je však doprovázena jejich dominantní rolí v péči o domácnost, což vede k nedostatku času pro politickou angažovanost a osobní rozvoj (Maříková, 2024). Podle dat Gender Equality Indexu 2025 Česko dlouhodobě stagnuje především v doménách Moci a Času (EIGE, 2025). Tato analýza na toto zjištění reaguje a zkoumá, zda se uvedené strukturální nerovnosti odrážejí v reálných postojích a subjektivním wellbeingu českých mužů a žen. Cílem práce je identifikovat, zda mezi pohlavími existuje signifikantní rozdíl ve vnímání společenské spravedlnosti a v úrovni životní spokojenosti.

Výzkumná otázka a hypotézy

Výzkumná otázka: Liší se profil subjektivního wellbeingu, sociální důvěry a národní identity u obyvatel ČR v závislosti na jejich pohlaví?

H1: Existuje statisticky významný rozdíl v profilu sledovaných proměnných (wellbeing, důvěra, identita) mezi muži a ženami v ČR.

H2: Ženy budou vykazovat signifikantně nižší vnímání společenské spravedlnosti než muži (souvislost se stagnací v moci dle EIGE 2025).

H3: Úroveň subjektivního pocitu štěstí a hodnocení celkového zdravotního stavu bude u žen signifikantně nižší než u mužů.

H4: Existuje signifikantní rozdíl v míře citové vazby k zemi mezi muži a ženami

Data

Analýza využívá data z mezinárodního dotazníkového šetření European Social Survey (ESS), konkrétně z 10. vlny sběru dat (ESS Round 10, 2020–2022). Pro účely této studie byl z celkového evropského souboru vyfiltrován národní subset reprezentující dospělou populaci České republiky.

Před samotným testováním hypotéz byl datový soubor podroben kontrole a čištění. Respondenti, kteří u některé ze sledovaných proměnných zvolili vyhýbavé odpovědi (např. „Nevím“, „Odmítl/a odpovědět“ – v původním kódování ESS hodnoty 77, 88, 99), byli z analýzy vyřazeni pomocí metody listwise deletion. Tento krok byl nezbytný pro zajištění konzistentní datové matice pro vícerozměrnou analýzu rozptylu (MANOVA), která vyžaduje kompletní data u všech subjektů.

Finální výzkumný soubor po očištění tvořilo celkem $N = 2422$ respondentů. Z tohoto počtu bylo 1048 mužů (43,3 %) a 1374 žen (56,7 %).

Tabulka 1: Přehled použitých proměnných

Proměnná	Název proměnné v datasetu	Popis a rozsah
Pohlaví	gndr	Nezávislá proměnná: Muž / Žena
Spravedlnost	pplfair	Míra vnímané férovosti v lidském jednání (0 = lidé využívají, 10 = jsou féroví)
Sociální důvěra	ppltrst	Obecná důvěra v lidi (0 = nelze být příliš opatrný, 10 = lze lidem důvěřovat)
Pocit štěstí	happy	Subjektivní míra štěstí (0 = extrémně nešťastný, 10 = extrémně šťastný)
Zdraví	health	Subjektivně vnímaný zdravotní stav (1 = velmi dobré, 5 = velmi špatné)
Vazba k zemi	atchctr	Citová vazba k zemi (0 = vůbec, 10 = velmi silně)

Metoda

Hlavním nástrojem pro ověření stanovených hypotéz je vícerozměrná analýza rozptylu (MANOVA). Volba této metody je podložena předpokládanou interkorelací mezi závislými proměnnými. Použití MANOVA namísto série samostatných ANOVA testů snižuje riziko kumulativní chyby I. druhu (tzv. alpha inflation).

Vzhledem k vysoké senzitivitě Boxova M testu u velkých výběrových souborů byla jako primární testová statistika zvolena Pillaiova stopa (Pillai's Trace). Ta vykazuje vysokou robustnost vůči případnému porušení předpokladu homogenity kovariančních matic a zajišťuje spolehlivost odhadu i při nerovnoměrné velikosti skupin mužů a žen. Následně byly provedeny univariátní testy (ANOVA) pro identifikaci konkrétních domén, v nichž se pohlaví liší. Výpočty byly realizovány v prostředí R.

Výsledky

V Tabulce 2 jsou uvedeny průměry (M) a směrodatné odchylky (SD) pro všechny sledované proměnné, a to odděleně pro muže a ženy.

Proměnná	Muži ($n = 1048$) M (SD)	Ženy ($n = 1374$) M (SD)
Vnímání spravedlnosti	5,47 (2,39)	5,53 (2,27)
Sociální důvěra	5,26 (2,62)	5,25 (2,51)
Pocit štěstí	6,87 (1,91)	6,95 (2,05)
Zdraví (obrácená škála) *	2,08 (0,93)	2,13 (0,91)
Vazba k ČR	8,07 (1,93)	7,91 (2,01)

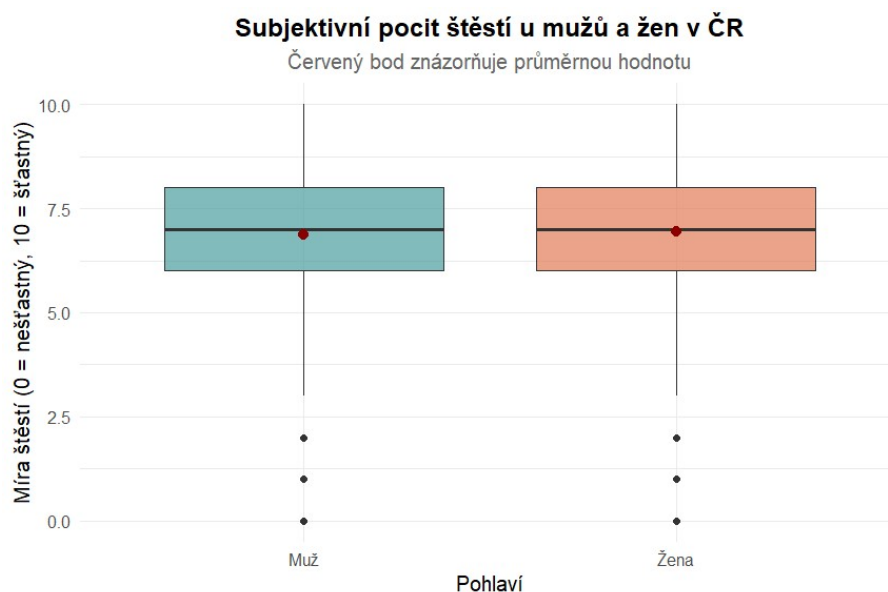
* (Nižší skóre u proměnné zdraví indikuje lepší subjektivní stav.)

Pro ověření hlavní hypotézy (H_1), zda existuje signifikantní rozdíl v celkovém profilu postojů mezi muži a ženami v ČR, byla provedena vícerozměrná analýza rozptylu (MANOVA). Jako testový ukazatel, který je robustní vůči případnému porušení předpokladu o shodě kovariančních matic, byla zvolena Pillaiova stopa.

Výsledky analýzy ukázaly, že rozdíl v celkovém profilu sledovaných proměnných se nachází na hranici statistické významnosti, $V = 0,004$, $F(5, 2416) = 1,92$, $p = 0,088$. Ačkoliv tento výsledek naznačuje existenci marginálního trendu, nedosahuje konvenční hladiny významnosti $\alpha = 0,05$. Hlavní hypotézu o odlišnosti profilů tedy nelze plně podpořit.

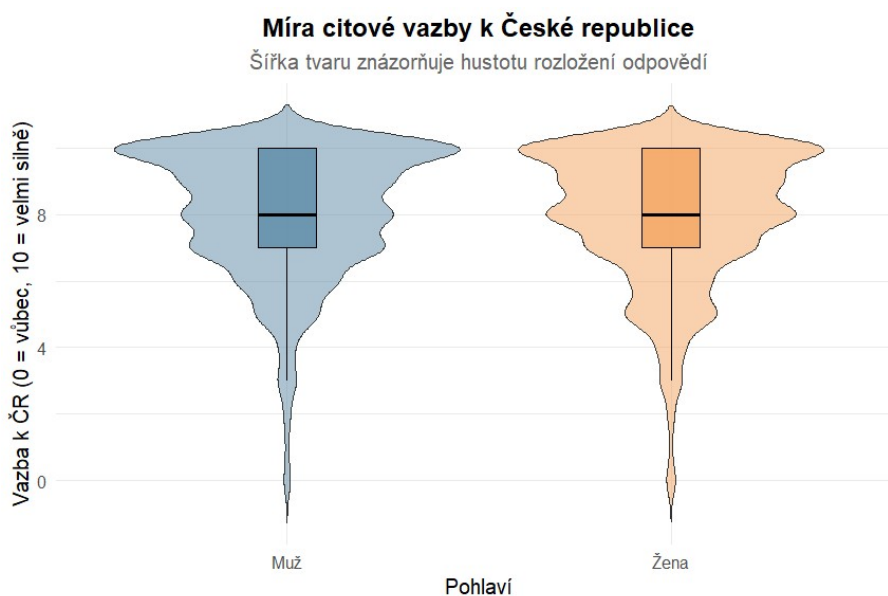
Pro detailnější prozkoumání tohoto trendu bylo přistoupeno k univariátním testům (ANOVA). Tyto testy potvrdily vysokou míru homogenity napříč pohlavími ve většině domén. Mezi českými muži a ženami nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl ve vnímání společenské spravedlnosti ($p = 0,524$), obecné sociální důvěře ($p = 0,876$), subjektivním hodnocení zdraví ($p = 0,241$) ani v pocitu štěstí ($p = 0,326$). Jak vizuálně dokládá Obrázek 1, distribuce pocitu štěstí i jeho průměrné hodnoty se u obou pohlaví takřka dokonale překrývají.

Obrázek 1: Rozložení subjektivního pocitu štěstí u mužů a žen v ČR

Jedinou proměnnou, u níž se rozdíl těsně blíží hranici statistické významnosti, je citová vazba k České republice, $F(1, 2420) = 3,77, p = 0,052$. Muži ($M = 8,07$) deklarují v průměru nepatrně silnější národní identifikaci než ženy ($M = 7,91$). Obrázek 2 vizualizuje tento trend; z tvaru houslového grafu je patrné, že ačkoliv u obou pohlaví převažují silné vazby k zemi, u mužů je koncentrace absolutně nejvyšších hodnot mírně výraznější.

Obrázek 2: Míra citové vazby k České republice

Závěr

Tato zpráva zkoumala genderové rozdíly v postojích, well-beingu a národní identitě v ČR. Kvantitativní data z ESS 10 stanovené hypotézy nepotvrdila a ukázala, že česká populace je v těchto ohledech vysoce homogenní.

Zásadním zjištěním je překvapivá absence rozdílů v pocitu štěstí, sociální důvěře či vnímání spravedlnosti. Ačkoliv zprávy EIGE (2025) a autoři jako Maříková (2024) upozorňují na přetrvávající strukturální nerovnosti (např. v dělbě moci a péče), naše analýza odhaluje tzv. paradox subjektivního well-beingu. Tyto objektivní bariéry se zjevně nepropisují do osobního prožívání, což může souviset s psychologickou reziliencí žen nebo s odlišným referenčním rámcem – ženy mohou při hodnocení štěstí vycházet spíše ze své rodinné či lokální sítě než z makroekonomických ukazatelů. Jedinou výjimkou, kde data naznačují alespoň mírný rozdíl ($p = 0,052$), je citová vazba k České republice. Muži k ní deklarují o něco silnější vztah, což lze teoreticky propojit s jejich dominancí ve veřejném a politickém prostoru (EIGE, 2025). Jelikož se muži historicky a systémově více podílejí na formování státu, mohou k němu pociťovat i silnější afektivní pouto. Studie tak empiricky dokládá, že česká společnost je v základních postojích genderově vysoce soudržná. Při interpretaci je však nutné zohlednit průřezový charakter dat, který neumožňuje činit kauzální závěry. Jedinou oblastí, která zrcadlí mužskou dominanci ve veřejné sféře, zůstává samotný vztah k národnímu státu.

Použitá literatura

European Institute for Gender Equality. (2025). *Gender Equality Index 2025: Czechia*. EIGE. <https://eige.europa.eu/>

European Social Survey. (2022). *ESS Round 10: European Social Survey Round 10 Data* (Data file edition 3.2) [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. https://doi.org/10.21338/ESS10E03_2

Inglehart, R., & Welzel, C. (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge University Press.

Maříková, H. (2024). *Genderové aspekty neplacené práce a dělba péče v české společnosti*. Sociologický ústav AV ČR.